

Kronofogdens årsrapport för konkurstillsynen 2009

KFM Rapport 2010:2

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

Året i korthet, en sammanfattning	3
Kronofogdemyndighetens uppdrag och mål för konkurstillsynen	4
1. Kronofogdens organisation för konkurstillsynen	5
2. Utveckling och trender	5
2.1 Antal nya konkurser	5
2.1.1 Vem ansöker om att försätta ett bolag eller en person i konkurs?	7
2.1.2 Andel fysiska personer som försatts i konkurs	8
2.2 Antal avslutade konkurser	8
2.3 Antal öppna konkurser	9
2.4 Myndighetens prognos för 2010	9
3. Arvoden till konkursförvaltare	11
4. Brottslighet och näringsförbud i konkurser	13
5. Statlig lönegaranti	13
5.1 Lönegaranti i konkurs och företagsrekonstruktion	13
5.2 Lönegarantiprocesser	15
5.3 Gränsöverskridande lönegaranti	15
6. Konkurstillsynen idag och i framtiden	16
6.1 Externa kontakter	16
6.1.1 Borgenärsdialoger	16
6.1.2 Konkursintressentråd	17
6.1.3 Samråd med konkursförvaltare	17
6.1.4 Seminarier	17
6.2 Myndighetens syn på förvaltarkretsen	18
6.3 Temagranskningar	18
6.4 Arkivering av gäldenärernas bokföring	18
6.5 Kvalitetsuppföljning av konkurstillsynen	19
6.6 Kompetensutveckling på nytt sätt	19
6.7 Möten via webben	19
6.8 Effektivare konkurshantering	19

Året i korthet, en sammanfattning

Vid verksamhetsplaneringen hösten 2008 hade en påtaglig konkursuppgång påbörjats. Vår prognos för 2009 pekade på en ökning med 35 %. Ökningen under våren 2009 bekräftade prognosen då det blev en kraftig ökning av konkurserna. Under hösten avstannade den snabba ökningstakten och den befarade stora ökningen uteblev och kom att stanna på en 20 procentig uppgång. Det är värt att notera att ökningen av antalet konkurser har skett utifrån en låg nivå. Fördelningen i landet har varit ojämn, de kraftigaste ökningarna har varit i de södra och västra delarna. Vi kan också konstatera att substansen och antalet anställda i konkurserna har ökat vilket medför en mer komplex förvaltning.

Antalet fysiska personer som försatts i konkurs har minskat vilket är tillfredställande då det i normalfallet inte medför någon utdelning till borgenärerna och förfarandet är dyrt.

Andelen avskrivningskonkurser är relativt lika över åren och det är endast i ca 30 % av konkurserna där utdelning till borgenärerna aktualiseras. Statens kostnader för konkurshantering är fortsatt hög och det genomsnittliga förvaltararvodet ökar.

Andelen anmälda misstankar om brott är också relativt konstant över året. Vi kan dock notera en låg andel anmälningar om näringsförbud. Orsaken är oklar och behöver studeras närmare.

Under året har det skett en markant ökning av statens kostnader för lönegaranti, både vad avser konkurser och rekonstruktioner. Totalt erhöll fler än 40 000 personer statlig lönegaranti under 2009 med ett sammanlagt belopp överstigande tre miljarder kronor.

Myndigheten har en god beredskap för en fortsatt ökning av antalet konkurser 2010. I nuläget finns det inget som talar för att det kommer att bli en lika stor ökning under innevarande år som under år 2009. Det finns dock en mängd osäkra faktorer vilket medför att det är svårt att förutse utvecklingen.

Myndigheten har påbörjat ett internt arbete med att söka nya former för konkurstillsynens roll och arbetsmetodik. En utgångspunkt i detta arbete är bland annat den utredning som presenterades år 2000 (SOU 2000:62). Inom myndigheten ser vi ett behov att förändra och modernisera tillsynen över konkursförvaltningen. En sådan förändring kommer att kräva förändringar i lagstiftningen och är ett arbete på längre sikt.

Magnus Westerström
Chef för konkurstillsynen i Sverige

Kronofogdemyndighetens uppdrag och mål för konkurstillsynen

Uppdrag

Myndigheten har till uppgift att utöva tillsyn över konkursförvaltarnas arbete. I tillsynen ska vi enligt konkurslagen övervaka att konkursförvaltningen sker lagenligt och ändamålsenligt samt att konkurser avvecklas snabbt. Myndigheten har även ansvar för tillsyn över lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

Regeringens mål enligt regleringsbrevet anger att tillsynen ska ske på ett sådant sätt att konkurskostnaderna för samhället och borgenärerna begränsas samt att oseriös verksamhet och illojal konkurrens motverkas.

Strategisk inriktning

Verksamhetens viktigaste intressenter är främst borgenärer. Myndigheten ska under de närmaste åren bedriva ett internt förbättringsarbete främst utifrån borgenärernas krav om en bra förvaltarkår. Även förväntningar om att konkurstillsynen agerar för enhetlighet och enkelhet i konkurshanteringen ska ligga till grund för dialoger med borgenärerna.

Vi ska också fortsatt verka för att förändra konkurstillsynens roll och funktion. Myndigheten strävar mot att tillsynen ska bli mer inspektionsliknande i framtiden. Styckegranskning av ärenden bör minskas till förmån för en mer selektiv granskning med stickprovsgranskning av ärenden, bredare analyser och temagranskningar. Denna utveckling förutsätter ett nytt arbetssätt samt att ett nytt IT-stöd utvecklas och implementeras.

1. Kronofogdens organisation för konkurstillsyn

Tillsynen över konkurser och statlig lönegaranti i företagsrekonstruktioner bedrivs av sju team som finns på följande orter; Stockholm, Göteborg, Malmö, Jönköping, Eskilstuna, Umeå och Sundsvall. Dessutom finns ett centralt kansli placerat på myndighetens huvudkontor i Solna. Konkurstillsynen i Sverige har totalt 65 medarbetare, vilket motsvarar 60 årsarbetskrafter.

Konkurstillsynens kontor i Gävle lades ned vid årsskiftet 2008/2009. Där har de haft tillsyn över konkurser som beslutats vid tingsrätter i Gävleborgs och Dalarnas län. Tillsynen över dessa konkurser har flyttats över till Eskilstuna från och med 2009-01-01. Från samma datum har Göteborg tagit över tillsynen över konkurser som beslutats vid Värmlands tingsrätt och Stockholm har återtagit tillsynen över konkurser som beslutats vid tingsrätterna i Norrtälje och Södertälje.

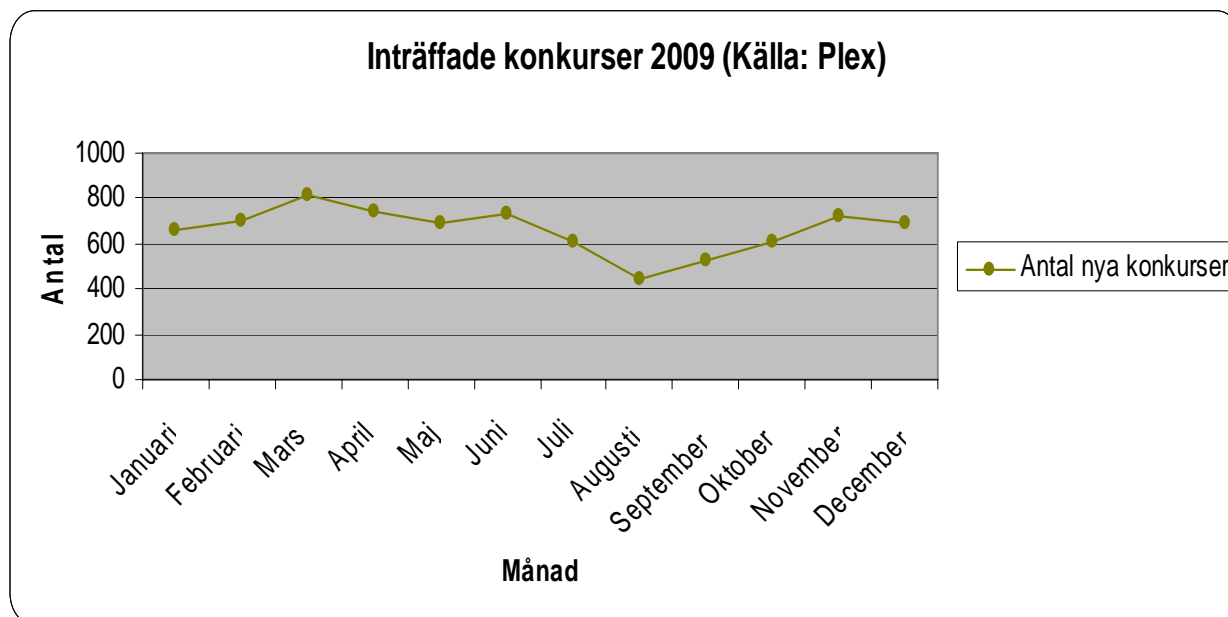
2. Utveckling och trender

2.1 Antal nya konkurser

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
7 333	7 982	8 463	8 761	8 164	7 467	6 500	6 206	6 626	7 933

Källa: Plex¹

Under årets första månader noterade vi en kraftig ökning av antalet nya konkurser. Denna trend mattades dock av under sommaren och hösten. Antalet konkurser har under året ökat med 20 % att jämföra med 2008 då ökningen uppgick till 7 % i förhållande till 2007.

¹ Plex är Kronofogdemyndighetens Lednings- & styrningssystem avseende volymstatistik för de olika verksamhetsgrenarna inom myndigheten.

De största ökningarna har noterats i västra och södra Sverige. Generellt sett har många konkurser varit större än tidigare år, det har både varit fler anställda och en större tillgångsmassa. Av tabellen nedan framgår att flest företagskonkurser inträffat i storstadslänen.

Län	Andel av nya kk 2009	Förändring antal kk jmfr 2008
Stockholms län	34 %	+ 20 %
Uppsala län	2 %	+ 2 %
Södermanlands län	2 %	+ 3 %
Östergötlands län	4 %	+ 19 %
Jönköpings län	3 %	+ 35 %
Kronobergs län	2 %	+ 63 %
Kalmar län	3 %	+ 87 %
Gotlands län	0 %	+ 9 %
Blekinge län	1 %	+ 51 %
Skåne län	13 %	+ 24 %
Hallands län	2 %	+ 14 %
Västra Götalands län	15 %	+ 18 %
Värmlands län	2 %	- 3 %
Örebro län	2 %	- 6 %
Västmanlands län	2 %	- 4 %
Dalarnas län	2 %	+ 13 %
Gävleborgs län	2 %	+ 19 %
Västernorrlands län	2 %	+ 9 %
Jämtlands län	1 %	+ 13 %
Västerbottens län	2 %	+ 20 %
Norrbottens län	2 %	+ 26 %

Källa: SCB

Främst är det företag inom handelssektorn som gått i konkurs under 2009. Detaljhandeln svarar för 15 % av konkurserna. Även inom byggindustrin och tillverkningsindustrin har det inträffat många konkurser under året. Vidare utgör tjänsteföretag inom till exempel ekonomi, juridik och teknik en avsevärd andel av antalet nya konkurser.

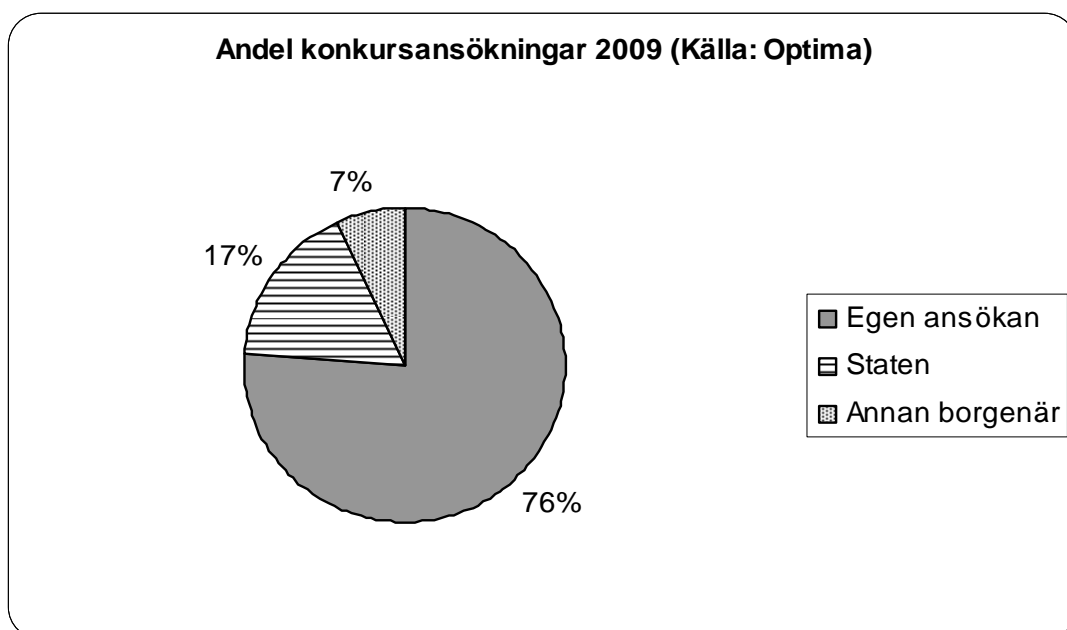
Näringsgren	Andel av nya kk 2009	Förändring antal kk jmfr 2008
Handel (detalj- och partihandel)	23 %	+ 19 %
Byggindustri	12 %	+ 20 %
Företag inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik	9 %	- 6 %
Tillverkningsindustri	7 %	+ 40 %
Hotell och restauranger	6 %	+ 6 %
Transport- och magasiningsföretag	5 %	+ 22 %
Informations- och kommunikationsföretag	4 %	+ 3 067%
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	3 %	+ 12 %

Källa: SCB

Särskilt inom tillverkningsindustrin och fordonsindustrin har det noterats en ökning av antalet konkurser. Som en följd av detta har även åkeri- och transportbranschen varit hårt drabbad.

2.1.1 Vem ansöker om att försätta ett bolag eller en person i konkurs?

I diagrammet nedan visas andelen konkursansökningar fördelat per sökande, vilka indelas i tre kategorier: egen ansökan, staten som borgenär eller annan borgenär. Enbart de ansökningar som har lett till konkursbeslut har beaktats. Bolagens egna ansökningar är ibland initierade av en borgenär, t ex konkursbolagets bank eller revisor.

Av nedanstående tabell framgår det att statens andel av konkursansökningarna har sjunkit under senare år medan andelen ansökningar från övriga borgenärer har varit konstant över åren. Skatteverket tog över statens borgenärsfunktion från Kronofogden 2008-01-01. I denna funktion ingår bland annat att för statens räkning ansöka om att företag och privatpersoner, vanligen med enskild firma, försätts i konkurs.

Sökande	2005	2006	2007	2008	2009
Egen	59 %	55 %	64 %	70 %	76 %
Staten	34 %	38 %	29 %	23 %	17 %
Annan	7 %	7 %	6 %	7 %	7 %

Källa: Optima²

² Optima är Kronofogdemyndighetens IT-stöd för diarieföring och hantering av konkurstillställsändanden.

2.1.2 Andel fysiska personer som försatts i konkurs

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
22 %	20 %	17 %	18 %	18 %	19 %	19 %	21 %	17 %	13 %

Källa: Plex

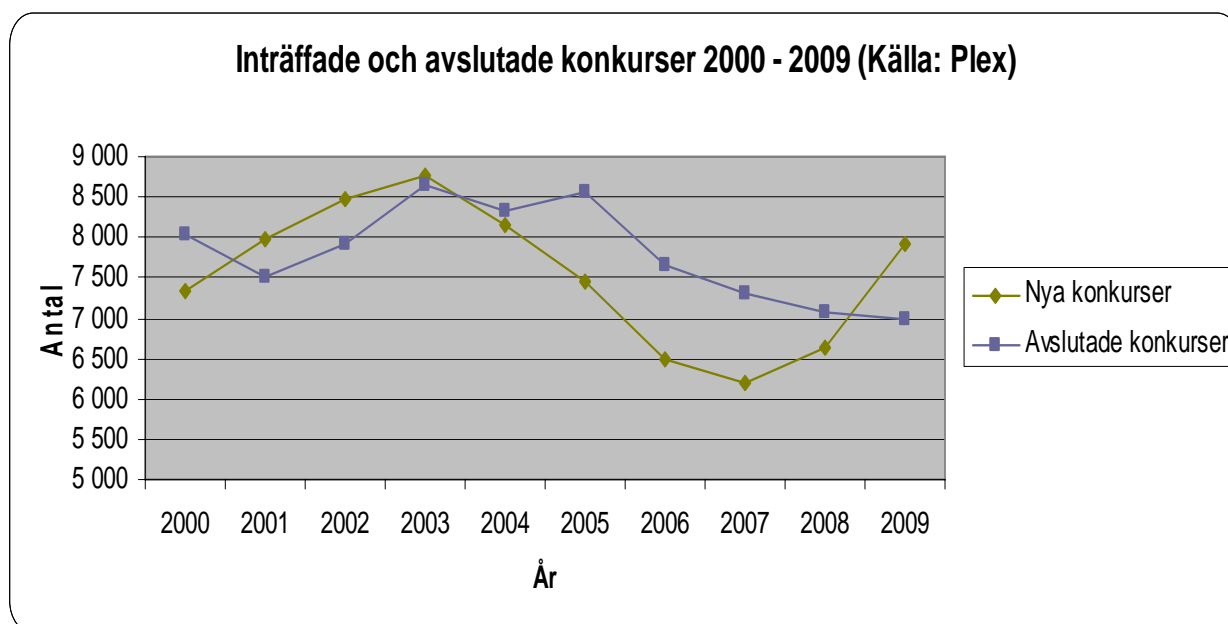
1 028 fysiska personer försattes i konkurs under 2009, vilket motsvarar 13 % av det totala antalet konkurser. Det kan konstateras att både antal och andel konkurser avseende fysiska personer har minskat de senaste åren från en tidigare nivå motsvarande cirka 20 %.

2.2 Antal avslutade konkurser

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
8 034	7 520	7 909	8 644	8 324	8 560	7 643	7 316	7 070	6 995

Källa: Plex

Antalet avslutade konkurser har under året minskat med 1 % att jämföra med 2008 då minskningen var 3 % jämfört med året innan. Av diagrammet nedan framgår att kurvan för antal avslutade konkurser i stort sett följer kurvan för antal nya konkurser med en eftersläpning om ett till två år.

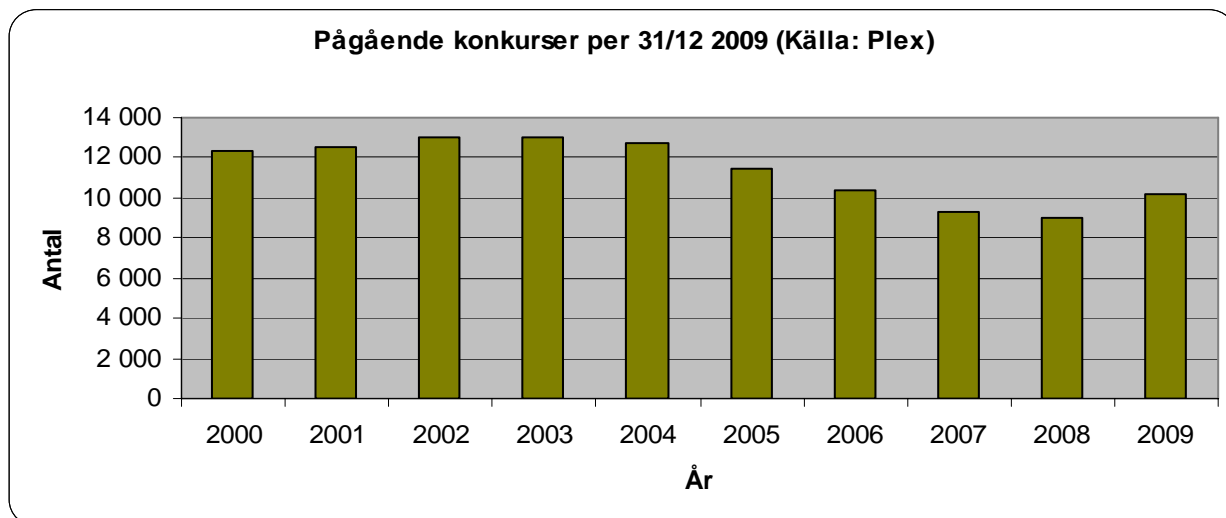
Andelen konkurser som avslutas inom sex månader har ökat kraftigt under senare år. År 2009 avslutade 57 % av konkurserna inom sex månader, vilket är 10 % fler än 2008 och 29 % fler än 2007. Även andelen konkurser som avslutas inom ett år har ökat och uppgick 2009 till 20 %, vilket är en ökning med 14 % jämfört med 2008 och 58 % jämfört med 2007.

Konkurstillsynen prioriterar att konkurser avslutas snabbt och arbetar aktivt med detta. Detta är även en viktig fråga för borgenärerna, se vidare under punkt 6.1.1.

2.3 Antal öppna konkurser

Antalet öppna konkurser har minskat under senare år. 2009 noteras dock en ökning med 13 % vilken till stor del hänger samman med den ökning som noterats av nya konkurser.

Vid utgången av år 2009 fanns det 525 pågående konkurser äldre än fyra år, vilket är en minskning med 9 % jämfört med året innan. Pågående konkurser äldre än två år var 1 409 stycket vilket är en minskning med 11 % jämfört med 2008.

2.4 Myndighetens prognos för 2010

Sammantaget tror myndigheten på en viss ökning av antal nya konkurser 2010. Vi kan i dagsläget inte se några tydliga och starka signaler i ekonomin som talar för påtagligt förbättrade villkor för småföretagen under nästa år, vilket talar för en fortsatt problematisk utveckling när det gäller antalet konkurser. Under 2009 beviljades flera tusen företag anstånd med inbetalning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter. Anstånden³ har nu förlängts till januari 2011 vilket kan få en dämpande effekt på antalet konkurser under år 2010.

Kronofogdens omvärldsanalys

Kronofogden har under året gjort en omvärldsanalys vilken finns publicerad på myndighetens hemsida⁴. Nedan lyfter vi fram några av de slutsatser som myndigheten kommer fram till i rapporten.

Allmänt om lågkonjunkturen 2008 och 2009

Efter den mycket snabba och kraftiga efterfrågeminskningen som kännetecknade lågkonjunkturen under andra halvåret 2008 och början av 2009 kan vi nu se att fallet i ekonomin har bromsats upp. De finansiella marknaderna har stabiliserats något och

³ Beslut om förlängt skatteanstånd togs den 18 februari 2010 utifrån proposition 2009/10:91. Drygt 4 000 företag har under 2009 beviljats anstånd med mer än 5 miljarder kronor.

⁴ Omvärldsanalys, Rapport 2009:2, finns publicerad på Kronofogdens hemsida www.kronofogden.se.

det mesta tyder på att stabiliteten i de finansiella systemen förbättras även under nästa år.

En av de stora utmaningarna de närmaste åren är en fortsatt kraftig minskning av sysselsättningen. Den tillväxt som vi och många andra bedömare ändå tror på framöver kommer sannolikt att till stor del "finansieras" genom ökad produktivitet och inte genom nyanställningar. Tack vare de låga räntorna har inte priset på bostäder fallit så mycket som befarat, däremot förväntar vi oss en sämre utveckling på fastighetsmarknaden som är mer kopplad till den internationella utvecklingen.

Hushållens situation

Priser och löner förväntas stiga endast måttligt under 2010. Köpkraften hos dem som har sysselsättning kommer att vara fortsatt god medan pensionärer och arbetslösa kommer att ha det tufft. Många av dem som sagts upp i och med lågkonjunkturen har nu varit arbetslösa ett år och om de inte lyckas få ett nytt jobb kommer de att bli utförsäkrade från A-kassan.

Förändringar i sparande och möjligheter till konsumtionskrediter

Under 2009 har man noterat ett ökat sparande i hushållen samtidigt som konsumtionskrediter har ökat. Ett stort antal aktörer har etablerat sig på kreditmarknaden och erbjuder lån till främst privatpersoner. Även många företag har ett ökat utbud av krediter i samband med inköp av deras produkter och tjänster. Tidigare var det vanligt med lånefinansiering vid köp av bostad eller dyrare kapitalvaror men i dag kan i stort sett all typ av konsumtion lånefinansieras.

Företagens situation

Totalt finns idag cirka 965 000 företag i Sverige. Tre fjärdedelar av dessa är enmansföretag och endast 1,5 % har fler än 50 anställda. Cirka 60 % av företagen finns inom tjänstesektorn, en fjärdedel av företagen är verksamma inom jordbruk, skogsbruk eller fiske och resterande 15 % finns inom industrisektorn. Lågkonjunkturen har lett till kraftigt minskad efterfrågan i ekonomin och även kraftiga lönsamhetsförsämringar bland många företag. Svårigheter att få banklån är det absolut största hindret för företagens möjligheter att klara sin finansiering.

Småföretagare, och särskilt enskilda firmor, är en utsatt grupp. Det finns goda skäl för Kronofogden att noga följa utvecklingen framöver när det gäller småföretag i allmänhet och enskilda firmor i synnerhet. Småföretag sysselsätter en stor del av den arbetande befolkningen. När företagen tvingas avveckla sin verksamhet förlorar både ägaren och eventuella anställda sina jobb.

Det kommer att finnas stora variationer mellan olika orter och regioner när det gäller sysselsättning och utveckling på bostads- och fastighetsmarknaden. Lokala företagare kommer att drabbas olika hårt av den minskade efterfrågan som uppstår på orten eller inom regionen. I vissa delar av landet kommer vi att se en fortsatt ökning av antalet konkurser medan det i andra delar förväntas ligga på ungefär samma nivå som år 2009.

För konkurstillsynen är det dock händelseutvecklingen bland juridiska personer som är av större intresse då det är inom denna grupp som antalet konkurser ökar kraftigt. Företagskonkurser är normalt sett också mer arbetskrävande än andra konkurser.

3. Arvoden till konkursförvaltare

Enligt regleringsbrevet är ett av myndighetens uppdrag att se till att konkurskostnaderna för samhället och borgenärerna begränsas. Det följer även av Konkurslagen⁵ att "Arvodet får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget".

Under år 2009 har förvaltarnas arvoden totalt uppgått till 560 940 tkr. Staten har genom Domstolsverket ersatt konkursförvaltarna med 95 893 tkr medan resterande 465 047 tkr har utgått ur konkursbona och således i förlängningen betalats av borgenärerna genom en lägre utdelning.

Beslutade arvoden (tkr)	2005	2006	2007	2008	2009
Totalt arvode	779 301	658 254	699 396	587 859	560 940
- varav i kk med utdelning	610 658	495 234	539 112	440 625	406 457
- varav i kk med avskrivn.	162 070	156 453	157 089	146 196	151 914
- över taxa	143 866	139 387	142 013	125 944	131 145
- enligt taxa	18 204	17 066	15 076	20 252	20 769
Ersatt av Domstolverket	127 395	120 670	132 341	108 577	95 893
Tillsynsavgift	20 259	18 230	18 000	16 084	16 243

Källa: Optima och Domstolsverket

Förvaltararvode som ersatts av Domstolsverket har under senare år ökat kraftigt i förhållande till år 2000 då ersättningen uppgick till 68 mkr. Tillsynsavgiften⁶ har däremot minskat under senare år.

Det genomsnittliga förvaltararvodet i avskrivningskonkurser över taxa⁷ uppgick 2009 till 53 947 kronor. Det genomsnittliga arvodet i avskrivningskonkurser har ökat relativt kraftigt de senaste åren.

I utdelningskonkurser uppgick det genomsnittliga förvaltararvodet till 213 186 kronor, vilket är det lägsta genomsnittsarvodet för den senaste femårsperioden.

Genomsnittsarvode (kr)	2005	2006	2007	2008	2009
Avskrivningskonkurser över taxa	40 420	44 704	46 004	53 491	53 947
Utdelningskonkurser	241 655	223 380	266 228	226 679	213 186

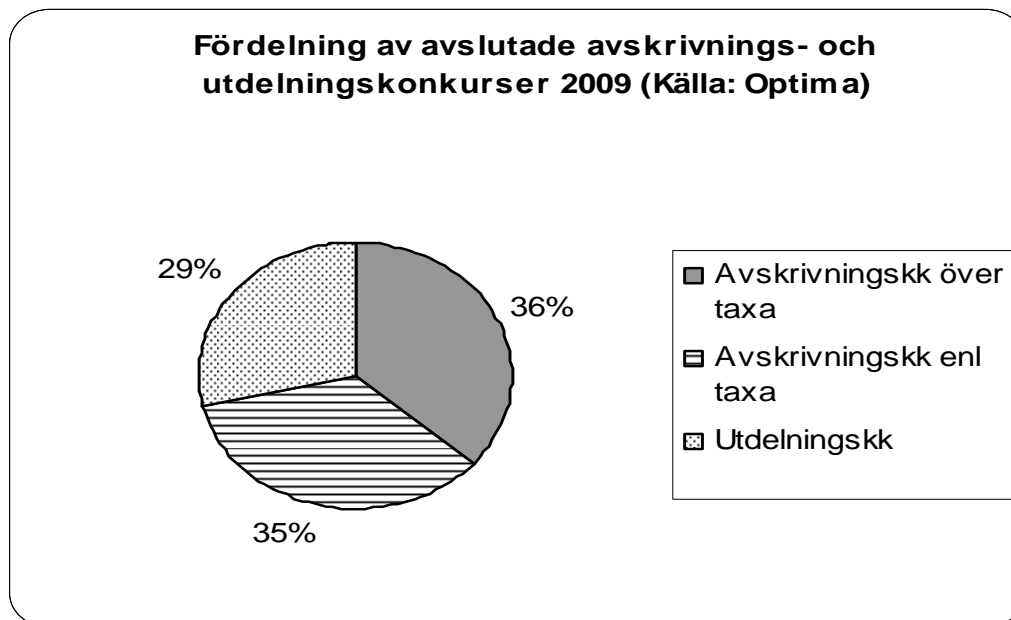
Källa: Optima

⁵ Konkurslagen, 14 kap 4 § 2 st.

⁶ Tillsynsavgiften betalas av konkursboet till Domstolsverket och utgår i procent av förvaltarens arvode i utdelningskonkurser.

⁷ Taxebelopp år 2009 var 8 900 kronor exklusive mervärdesskatt.

Under föregående år avslutades 71 % av konkurserna med avskrivning där staten har ersatt förvaltararvodet och övriga konkurskostnader helt eller delvis. I 29 % av de avslutade konkurserna har borgenärerna erhållit utdelning.

Konkurstillsynens arbete med att bidra till en begränsning av konkurskostnaderna sker främst genom att vi yttrar oss till domstol angående förvaltarens arvode i. I förhållande till förra året har andelen yttranden där myndigheten begärt nedsättning av konkursförvaltarnas yrkade arvoden minskat från sju till fem %⁸. I 74 % av dessa fall har myndigheten rönt bifall, helt eller delvis, från domstolarna.

Det förekommer varierande anledningar till att konkurstillsynen anser att förvaltarens begärda arvode ska sättas ner. De brister som iakttagits beror ofta på formaliafel i hanteringen av konkursboet, till exempel att förvaltaren varit sen med ingivande av obligatoriska handlingar eller dröjt med att inge sluthandlingar i konkursen. I och med detta har förvaltaren brustit i omsorg när denne utfört sitt uppdrag. Det förekommer även att konkurstillsynen har synpunkter på att förvaltaren har överarbetat konkursen eller att det yrkade arvodet inte anses motsvara skälig ersättning för uppdraget.

Domstolarna⁹ har under året beslutat om nedsättning av förvaltarnas begärda arvode med 3 521 tkr. Konkurstillsynen hade rekommenderat sänkningar motsvarande 8 353 tkr vilket innebär att domstolarna har beslutat om nedsättningar som motsvarat 42 % av myndighetens rekommenderade nedsättningar.

⁸ Andelen har beräknats utifrån antalet avslutade konkurser exklusive taxekonkurser.

⁹ Från och med 2008-11-01 krävs prövningstillstånd för att få ett arvode prövat i hovrätt.

4. Brottslighet och näringsförbud i konkurser

I konkursförvaltarnas uppdrag ingår att göra en brottsefterforskning där de med utgångspunkt i företagens ekonomiska redovisning utreder brottsmisstankar hos konkursgäldenären. Konkursförvaltaren ska anmäla brottsmisstankar till Ekobrottsmyndigheten eller åklagare. Om det rör sig om grov brottslighet har förvaltaren skyldighet att anmäla om näringsförbud kan aktualiseras.

Anmälan	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Brott	2 081	1 632	1 090	2 849	2 875	3 026	2 868	2 480	2 455	2 618
- andel	26 %	22 %	14 %	33 %	34 %	35 %	38 %	34 %	35 %	33 %
Näringsförbud	217	273	246	255	208	122	114	73	75	55

Källa: Plex

Liksom tidigare år har konkurstillsynen bevakat i vilken utsträckning förvaltarna ger in brottsanmälningar. Det har getts in brottsanmälan i en tredjedel av de konkurser som avslutats under året. Det är samma nivå som gällt de senaste åren. Beträffande anmälan om att näringsförbud kan komma ifråga har det skett en kraftig minskning under senare år. Myndigheten har dock i dagsläget ingen förklaring till detta.

5. Statlig lönegaranti

I myndighetens uppdrag att ha tillsyn över konkurser ingår även tillsyn över förvaltarnas arbete med statlig lönegaranti avseende personer som är eller varit anställda i konkursbolagen. Även i företagsrekonstruktioner har myndigheten tillsyn över rekonstruktörernas hantering av statlig lönegaranti. Myndigheten har däremot inte tillsyn över andra åtgärder som vidtas i ett företag i samband med en företagsrekonstruktion.

Under året har det skett en markant ökning av statens kostnader för lönegaranti, både vad avser konkurser och rekonstruktioner. Totalt erhöll fler än 40 000 personer statlig lönegaranti år 2009 med ett sammanlagt belopp som översteg tre miljarder kronor. Det är nästan en fördubbling av antal personer jämfört med år 2008 och nästan en tredubbling av utbetalat belopp i förhållande till år 2008.

5.1 Lönegaranti i konkurs och företagsrekonstruktion

Andelen konkurser där det finns anställda som har rätt att erhålla statlig lönegaranti har ökat under senare år. År 2007 betalades det ut lönegaranti i 31 %, år 2008 hade det ökat till 36 % och under år 2009 beviljades lönegaranti i 42 % av alla konkurser. Det är konkursförvaltarna som prövar och fattar beslut om lönegaranti ska beviljas eller inte.

Konkurser	2005	2006	2007	2008	2009
Antal företag*	2 452**	2 158**	1 903	2 417	3 321
Antal personer	19 529**	17 057**	13 977	19 105	29 088
Utbetalt belopp (tkr)	1 077 314	942 591	836 685	978 187	2 383 023

* Här redovisas enbart de konkurser där statlig lönegaranti har utbetalats.

** För år 2005 och 2006 redovisas antal företag och antal personer där statlig lönegaranti utgått/erhållits samlat för konkurser och rekonstruktioner. Sedan år 2007 särredovisas dessa uppgifter för konkurser respektive rekonstruktioner.

Källa: Kammarkollegiet

Av uppgifterna ovan framgår att det varit en mycket kraftig ökning av antalet personer som erhållit statlig lönegaranti. Flest personer erhöll lönegaranti i Stockholm, Västra Götaland och Skåne län. De största ökningarna i förhållande till år 2008 har noterats i Gotland, Kronoberg, Blekinge och Jönköping. Det finns även län där en minskning av antal personer som erhöll lönegaranti under 2009 jämfört med föregående år har noterats, till exempel Uppsala, Halland och Örebro. Genomsnittlig ersättning per person, inklusive arbetsgivaravgifter, uppgick till 81 019 kronor i konkurser.

Sedan 1 juli 2005 finns det även möjlighet för personalen i ett företag som är försatt i rekonstruktion¹⁰ att erhålla statlig lönegaranti. I dessa fall är det rekonstruktören som fattar lönegarantibesluten.

Rekonstruktioner	2005	2006	2007	2008	2009
Antal företag*	**	**	74	146	243
Antal personer	**	**	1 974	5 093	11 358
Utbetalt belopp (tkr)	92 754	93 859	83 823	181 261	930 924

* Här redovisas enbart de rekonstruktioner där statlig lönegaranti har utbetalats.

** Se kommentar under diagram ovan som avser lönegarantistatistik för konkurser.

Källa: Kammarkollegiet

Under åren 2008 och 2009 har det varit en stor ökning av antalet företagsrekonstruktioner. Mellan olika län kan man notera stora förändringar både uppåt och neråt vid en jämförelse mellan åren 2008 och 2009. Genomsnittlig ersättning per person, inklusive arbetsgivaravgifter, uppgick till 77 498 kronor i företagsrekonstruktioner.

Den enskilt största händelsen på området under år 2009 är rekonstruktionen av Saab Automobile AB i Trollhättan. I Saabs rekonstruktion erhöll 3 866 personer statlig lönegaranti med en total ersättning om 339 mkr.

Vid utgången av år 2009 pågick 210 företagsrekonstruktioner där myndigheten hade tillsyn över den statliga lönegarantin.

¹⁰ Avser företagsrekonstruktion som beslutats på en ansökan som inkommit till tingsrätten efter 2005-07-01.

5.2 Lönegarantiprocesser

I och med en ökning av antalet nya konkurser har även antalet lönegarantiprocesser ökat under året. De största ökningarna har skett i södra och västra Sverige. Totalt inleddes 120 lönegarantiprocesser under året varav de flesta är initierade av arbetstagaren.

Lönegarantiprocesser	2005	2006	2007	2008	2009
Arbetstagare har stämt	98	63	71	69	114
Staten har stämt	0	4	0	0	6

Källa: DiaRätt¹¹

Vid utgången av 2009 hade myndigheten 87 stycken pågående processer. Det vanligaste är att den anställde inte är nöjd med konkursförvaltarens lönegarantibeslut och överklagar detta genom att stämna staten. Om myndigheten anser att beslutet är felaktigt kan detta överklagas genom att staten stämmer arbetstagaren. Det handlar då om en fastställsetalan för att få klarlagt vad som gäller och som ett led i rättsutvecklingen. I de fall staten vinner innebär detta inte att arbetstagaren med automatik måste återbetala det utbetalade beloppet. Det är länsstyrelsen som utbetalande myndighet som har möjlighet att kräva återbetalning i den del som staten haft framgång med sin talan.

5.3 Gränsöverskridande lönegaranti

Arbetstagare som arbetar i Sverige kan ha rätt till statlig lönegaranti i Sverige även om de är anställda av ett företag som har gått i konkurs i ett annat europeiskt eller nordiskt land, enligt EG:s lönegarantidirektiv eller den nordiska lönegarantikonventionen. Det är konkurstillsynen som prövar ansökan om lönegaranti och fattar beslut i frågan.

Gränsöverskridande lönegaranti	2005	2006	2007	2008	2009
Inkomna	5	6	4	252	37

Källa: DiaRätt

Vid utgången av 2009 hade myndigheten 26 öppna ärenden om gränsöverskridande lönegaranti. Merparten av nya ärenden under 2008 inkom i slutet av året och har resulterat i 260 avslutade ärenden 2009, de flesta lönegarantibesluten fattades under årets första månader. Beslut om förskott hade dock meddelats redan under 2008.

Antalet ärenden om gränsöverskridande lönegaranti som avslutats under år 2009 överstiger 250. I slutet av 2008 försattes det danska bolaget Sterling Airlines A/S i konkurs. Under vintern 2008/2009 fattade konkurstillsynen mer än 220 lönegarantibeslut bara i Sterling Airlines. Länsstyrelsen betalade totalt ut 28 miljoner SEK och 2 miljoner DKK avseende lönegaranti i Sterling Airlines.

Sverige har i flera sammanhang fått positiva reaktioner på det sätt som vi arbetar med gränsöverskridande lönegaranti. Konkurstillsynen har i juli 2009 representerat Sverige vid en konferens i Bryssel om statlig lönegaranti. Konferensen berörde i första hand den administrativa handläggningen av dessa ärenden. I oktober 2009

¹¹ DiaRätt är Kronofogdemyndighetens IT-stöd för bilagring av handlingar i det allmänna diariet.

deltog myndigheten tillsammans med representanter från lönegarantimyndigheterna i Danmark, Finland och Norge vid ett möte i Oslo. Även här diskuterades den praktiska hanteringen av gränsöverskridande lönegaranti med särskilt fokus på Sterling Airlines konkurs.

6. Konkurstillsynen idag och i framtiden

6.1 Externa kontakter

6.1.1 Borgenärsdialoger

Under oktober 2009 har konkurstillsynen genomfört 16 fördjupade borgenärsdialoger runt om i landet. Det är banker, Skatteverket, Almi, Företagarna och fackliga organisationer som besökts för att få deras syn på hur konkursförvaltningen fungerar idag och vad som kan göras bättre.

Borgenärerna anser generellt att det är viktigt att det blir rätt förvaltare med rätt kompetens i konkurserna. I större konkurser är det särskilt viktigt att förvaltaren har branschkunskap och kan agera affärsmässigt. Samtliga borgenärer anser att snabbhet är en avgörande faktor för en framgångsrik förvaltning, både vad gäller avyttring av egendom och lönegarantihandläggning. Fackförbund är gärna med när förvaltaren informerar personalen på de företag som försatts i konkurs. Enligt de fackliga organisationerna finns det hos vissa förvaltare betydande brister i arbetsrättsliga frågor och den information som förvaltarna lämnar är därför inte alltid korrekt, vilket kan bli problematiskt för de anställda.

Det är främst bankerna som är aktiva i samband med avyttring av konkursboets egendom och de kan ibland även föreslå köpare. Flera borgenärer har hävdats att det är informationsflödet som utmärker de bästa förvaltarna. Borgenärerna föredrar att få informationen i elektronisk form.

Banker, kreditinstitut och Skatteverket anser att brottsefterforskning är viktigt men anser att förvaltaren inte ska lägga ner för mycket resurser på detta. De fackliga organisationerna trycker dock på att brottsefterforskning bör vara ett prioriterat område.

De förvaltningsåtgärder som borgenärerna anser är viktigast är (utan inbördes ordning):

- Försäljning av tillgångar till rätt pris
- Snabba avslut av konkurserna
- Utredning av brott
- Återvinningsutredningar
- Snabb hantering av lönegarantifrågor

Samtliga borgenärer anser att det är viktigt att konkurstillsynen har en aktiv tillsyn över konkursförvaltningen. Det är viktigt att konkurshandläggningen håller ett högt tempo och att den genomförs på ett korrekt sätt enligt gällande lagar och praxis.

Arvodets storlek är ofta inte en stor fråga för borgenärerna. Om förvaltaren har gjort ett bra jobb (ofta snabb avyttring med bra resultat) så kan det till och med få kosta lite extra. Eftersom borgenärerna ofta bara har kännedom om en del handläggningsåtgärder i konkurser har de svårt att göra en bedömning av totalarvodet och anser att konkurstillsynen har en viktig roll i att tillse att konkursförvaltarnas arvoden är skäliga.

6.1.2 Konkursintressentråd

I Kronobergs län, Stockholms län och på central nivå finns etablerade konkursintressentråd som träffas några gånger per år. Det är representanter från konkurstillsynen, borgenärer, konkursförvaltare och övriga intressenter med vid dessa träffar. Från borgenärshåll deltar bland annat representanter från banker, Skatteverket och arbetstagarorganisationer. Övriga intressenter är t ex företagare och revisorer.

Under 2009 har det rådande konjunkturläget varit det huvudsakliga diskussionsämnet. Information har även hållits i olika delar, t ex om den under året pågående utredningen om ett samlat insolvensförfarande.

6.1.3 Samråd med konkursförvaltare

Två gånger per år bjuder myndigheten in representanter för konkursförvaltarna till samrådsmöten. Det är konkursförvaltare från Rekons¹² riksstyrelse och Ackordscentralerna som tillsammans med representanter från konkurstillsynen diskuterar både stora och små frågor. Under året har man bland annat diskuterat myndighetens syn på förvaltarkåren, lämnat information om projektet för en effektivare konkurshantering samt diskuterat bevakningar i konkurser. Konkurstillsynen har även möten med lokala Rekonföreningar och Ackordscentraler samt i Stockholm även DKT-möten¹³ fyra gånger per år.

6.1.4 Seminarier

Konkurstillsynen har varit med och arrangerat två större seminarier under året. Seminarierna har både syftat till att bidra till kompetensutveckling för dem som arbetar med konkurser på olika sätt samt bidra till att skapa nätverk.

I Sundsvall arrangerade konkurstillsynen, miljöförvaltningen vid Sundsvalls kommun och SAMT¹⁴ ett seminarium om miljörett och miljöansvar i konkurser. I seminariet deltog representanter från Statens Geotekniska Institut, Länsstyrelserna i Jämtlands och Västernorrlands län, samtliga kommuner i dessa län och konkursförvaltare som är verksamma inom länen.

---

¹² Rekonstruktör- & konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige

¹³ DKT står för Domstolar, Konkursförvaltare och Tillsyn.

¹⁴ Sundsvalls affärsnätverk (SAMT) för miljödriven tillväxt

I Stockholm arrangerades ett seminarium tillsammans med Rekon och tingsrätterna där förmiddagen ägnades åt en paneldebatt om konkurstillsynens framtid och på eftermiddagen redogjorde justitieråd Torgny Håstad för rättsfall och förändringar i synen på traditionsprincipen för att erhålla sakrättsligt skydd vid överlåtelser.

6.2 Myndighetens syn på förvaltarkretsen

Myndigheten har under året tagit fram ett dokument som, ur ett flertal olika aspekter, anger myndighetens syn på hur förvaltarkretsen bör se ut i hela landet. Det bör till exempel vara minst två konkursförvaltare på en förvaltarbyrå för att minska sårbarheten i konkurshandläggningen. Konkursförvaltare ska vidare förfoga över resurser för både bokföring i konkurs och lönegarantihandläggning. Även frågor om succession när det behövs fler förvaltare samt frågor om en begränsning av kretsen behandlas. Om en förvaltare inte får ett antal konkurser per år kan det vara svårt att upprätthålla specialistkompetens inom området. Syftet med att konkurstillsynen tagit fram ett gemensamt ställningstagande avseende förvaltarkretsen är att myndigheten ska ha ett enhetligt förhållningssätt gentemot domstolar och förvaltare om vilka krav som ska ställas på konkursförvaltares kompetens och organisation. Dokumentet har diskuterats vid tingsrätts- och byråbesök under hösten.

6.3 Temagranskningar

Konkurstillsynens rapport från temagranskning om förvaltararvoden i avskrivningskonkurser¹⁵ publicerades 2009. Av rapporten framgår bland annat att arbete med olika tillgångsslag och brottsefterforskning är anledningar till att arvodet överskrider taxan. Det framkom även att förekomsten av kundfordringar, leasingegendom och återvinningsfrågor varierar över landet. Temagranskningen har även väckt frågan om nuvarande underlag i form av bland annat arbetsredogörelser och arvodesräkningar är utformade så att de innehåller det som behövs för att vara ett tillräckligt bedömningsunderlag avseende förvaltarens arvode.

Tillsammans med Södertörns Högskola har konkurstillsynen under hösten 2009 påbörjat ett forskningsprojekt rörande missbruk av konkursinstitutet. Datainsamling har kommit igång och en rapport kommer under första kvartalet 2010.

6.4 Arkivering av gäldenärernas bokföring

Konkurslagen ger förvaltarna möjlighet att välja om de själva vill arkivera omhändertaget räkenskapsmaterial från konkursbolagen eller låta konkurstillsynen ta hand om detta. Myndigheten har under året bytt arkivhållare från Recall till Depona för arkivering av gäldenärernas bokföring.

Statens kostnader för arkivering av gäldenärernas bokföringsmaterial uppgick under året till drygt 7 mkr. För att hålla nere dessa kostnader för staten har det under året gjorts ett försök med att begära förtida destruktionskostnader för räkenskapsmaterial i konkurser

---

¹⁵ KFM Rapport 2009:1 – Temagranskning av avskrivningskonkurser 2007 samt Domstolsverkets kostnader för förvaltararvoden.

där det inte lämnats in en brottsanmälan. Försöket har fallit väl ut och möjligheten att begära förtida destruktion kommer att tillämpas fullt ut från och med 2010.

6.5 Kvalitetsuppföljning av konkurstillsynen

Genomförd kvalitetsuppföljning av konkurstillsynen i så kallade baskonkurser, det vill säga de enklaste konkurserna, visar att myndighetens utfärdade riktlinjer för hanteringen följs. Granskningen visar också att den relativt summariska¹⁶ tillsynen av ärenden med bastillsyn inte heller har medfört några nämnvärda risker för att eventuellt missköta konkurser inte skulle ha uppmärksammats.

6.6 Kompetensutveckling på nytt sätt

Samtliga nyanställda har genomgått de grundutbildningar som finns för konkurstillsynen. Vidareutbildning via video har genomförts vid två tillfällen då alla medarbetare inom konkurstillsynen haft möjlighet att delta. Under våren genomfördes en halvdagsutbildning i miljö rätt och under hösten en heldagsutbildning om återvinning och närliggande frågor. Utbildningsformen har fungerat över förväntan trots vissa problem med tekniken. Videoutbildningarna har varit mycket kostnadseffektiva, då många medarbetare har deltagit och myndigheten inte haft några kostnader för resor och övernattningar.

6.7 Möten via webben

Myndigheten ligger även i framkant när det gäller virtuella möten generellt. Samtliga medarbetare har webbkameror som vi använder för ledningsgruppsmöten, arbetsgrupper och nätverk i det löpande arbetet. Det är även möjligt att nyttja webbkamerorna och kommunicera via IT-stödet i stället för att ringa internt inom myndigheten.

6.8 Effektivare konkurshantering¹⁷

Den av regeringen tillsatta E-delegation har bland annat haft uppgiften att identifiera de viktigaste utvecklingsprojekten¹⁸ i statsförvaltningen och konkurstillsynens arbete med en Effektivare konkurshantering är ett av sammanlagt tolv strategiska utvecklingsinitiativ som prioriteras i strategin.

Konkurstillsynen genomförde under 2008 en förstudie i syfte att effektivisera den administrativa hanteringen och utbytet av information i samband med konkurser. Förstudien genomfördes i samverkan med Bolagsverket, Domstolsverket, Länsstyrelserna, konkursförvaltarna och övriga aktörer inom konkurshanteringen.

---

¹⁶ Genom att ha en begränsad tillsyn i de mindre konkurserna frigörs resurser för att bland annat ha en mer aktiv tillsyn i större konkurser.

¹⁷ Projektet bedrivs under benämningen Effektivisera konkurshanteringsprocessen, vilket förkortas EKH.

¹⁸ E-delegationens förslag till strategi för myndigheternas arbete för e-förvaltning lämnades till regeringen den 19 oktober 2009.

Slutrapporten överlämnades till regeringen i januari 2009. I rapporten föreslås både ett nytt arbetssätt och en ny teknisk lösning för den administrativa hanteringen mellan de olika aktörerna. Detta syftar dels till att minska den manuella hanteringen av dokument, dels till att öka tillgängligheten till information som idag är låst i pappersakter.

Samverkan mellan myndigheterna har därefter formaliserats i och med att berörda myndighetschefer har undertecknat en gemensam avsiktsförklaring för en fortsatt samverkan kring nämnda effektiviseringar. Ambitionen är att nästa fas ska kunna påbörjas i september 2010.